Jari Kostama

6.11.2025

Eduskunnan Talousvaliokunnalle 7.11.2025

Asia: HE 145/2025 vp

Lausunto: Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi huoltovarmuuden turvaamisesta ja Huoltovarmuuskeskuksesta sekä turvavarastolain muuttamisesta

Energiateollisuus ry (ET) kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä laeiksi huoltovarmuuden turvaamisesta ja Huoltovarmuuskeskuksesta sekä turvavarastolain muuttamisesta

Huoltovarmuuslainsäädännön ajantasaistaminen vastaamaan paremmin muuttunutta turvallisuus- ja toimintaympäristöä on perusteltua. Myös Huoltovarmuuskeskuksen (HVK) viranomaisaseman ja toimintavaltuuksien selkeyttäminen on perusteltua.

Suomalaisen huoltovarmuusjärjestelmän kansainvälisestikin tunnustettu vahvuus on julkisen sektorin ja elinkeinoelämän laaja ja pitkäjänteinen yhteistyö. Yhteistyö tapahtuu merkittävässä määrin huoltovarmuusorganisaation (HVO) puitteissa. HVO:n sektorit, poolit ja toimikunnat ovat keskeisessä roolissa toimialojensa varautumis- ja valmiussuunnittelussa. HVK:n organisaatiomuutoksen ei tule heikentää hyväksi havaittua toimintamallia ja vaikeuttaa yritysten osallistumista, vaan uuden toimintamallin tulee aiempaa enemmän kannustaa yrityksiä osallistumaan arvokkaaksi todettuun ja merkittävältä osin vapaaehtoisuuteen perustuvaan huoltovarmuuden kehittämiseen. Tämä on syytä pitää mielessä uudistettua lakia käytäntöön vietäessä.

Lakiuudistuksen onnistumisen kannalta ET:n mielestä on myös keskeistä, että elinkeinoelämän, järjestöjen ja julkishallinnon välinen yhteistyö on jatkossakin sujuvaa ja että HVO sektoreineen ja pooleineen on toimintakykyinen. Edelleen pidämme tärkeänä, että elinkeinoelämän ääni kuuluu ja asiantuntijuutta hyödynnetään varautumis- ja valmiustoimia suunniteltaessa. Olemme tyytyväisinä panneet merkille, että hallituksen esitystä on lausuntokierroksen jälkeen selkeästi muutettu yhteistyömahdollisuuksia korostavaan suuntaan.

Sektorien ja poolien toiminnan kannalta on olennaista, että niillä on jatkossakin käytettävissään riittävät tiedot, mm. tuotantokapasiteeteista ja henkilöstöresursseista, toiminnan tehokkaaseen suunnitteluun ja toteutukseen. Hallituksen esityksessä poolien ja sektoreiden toimielinten tiedonsaanti onkin varmistettu, toisin kuin vielä luonnosvaiheessa oli.

1 §:n 2. momentin mukaan huoltovarmuuden tavoitteiden konkretisointi on valtioneuvoston tehtävä. Nykyiset tavoitteet on kirjattu valtioneuvoston päätökseen 586/20204. Mielestämme em. päätöksessä esitettyjen tavoitteiden tulisi olla nyt esitettyjä tavoitteita konkreettisempia, jotta HVO:n huoltovarmuuskriittiset yritykset pystyisivät ottamaan ne paremmin huomioon omassa varautumisessaan ja jatkuvuuden hallinnassaan. Lisäksi päätöksessä tulisi kuvata tarkemmin huoltovarmuuden turvaamisen tavoitetila. **Mikä on se yhteiskunnan palvelujen tavoitetaso, jota huoltovarmuudella pyritään takaamaan?**

Energiateollisuus ry
Eteläranta 10, 00130 Helsinki
www.energia.fi

Erityisesti energiasektorilla sekä sähköhuollon että lämpöhuollon huoltovarmuuden tavoitetasojen määrittely olisi välttämätöntä.

Lakiehdotuksen mukaan rahoitus muodostuisi jatkossa viraston talousarviorahoituksesta ja huoltovarmuusrahastoon tuloutettavasta verosta eli huoltovarmuusmaksusta. ET pitää tärkeänä, että molemmat rahoituserät pystyvät peittämään huoltovarmuuden kasvavat rahoitustarpeet.

Valtion talousarviota laadittaessa HVK:n toimintaedellytyksistä on pidettävä huolta valtiontalouden vaikeissakin tilanteissa ja huoltovarmuusmaksun rahoituksen riittävyydestä on huolehdittava. Lakiehdotuksessa todetaan, että huoltovarmuusmaksun korottamisen tuotto-odotus on noin 92 miljoonaa euroa vuodessa. Korotus on erittäin merkittävä verrattuna nykyisin vuosittain kerättävään vajaaseen 40 miljoonaan euroon.

Energia-alan siirtyessä fossiilisista energialähteistä muihin kestäviin ja puhtaisiin energialähteisiin on löydettävä uusia rahoituslähteitä. Huoltovarmuusmaksun kertymää on vahvistettava laajentamalla rahoituspohjaa myös muihin toimintoihin kuin energia-alaan. Energiahyödykkeistä erityisesti kansallinen kilpailuvalttimme edullinen ja puhdas sähkö tulisi jättää korotusten ulkopuolelle. Korostamme, että kustannuksen kohdistaminen sähköön heikentäisi entisestään sähkön tuotannon ja käytön investointiympäristöä ja vähentäisi kansainvälistä kilpailukykyämme puhtaan siirtymän investoinneissa.

Valitettavasti hallitus on toimimassa juuri päinvastoin. Lisääntyvä rahoitus kerätään pääosin sähköstä, joka tarkoittaa esim. teollisuuden sähköveron yli kaksinkertaistamista. Tämä ei ole mitenkään järkevää puhtaan ja edullisen sähkön varaan perustuvan talouskasvun näkökulmasta.

Rahoituksen riittävyys on luonnollisesti oleellista. Tärkeää on, että rahoitusta on käytettävissä sekä huoltovarmuuskriittisten yritysten varautumisen kehittämiseen normaaliaikoina että nopeasti ja joustavasti kriisitilanteissa. Mallin täytyy mahdollistaa myös monivuotisten sopimusten rahoittaminen. Kriisitilanteita varten tarvitaan nopeasti saatavilla olevaa rahoitusta kriittisten toimintojen jatkuvuuden takaamiseksi.

Lisätietoja: Jari Kostama, johtaja, energiantuotanto, jari.kostama@energia.fi, +358 50 3011 870